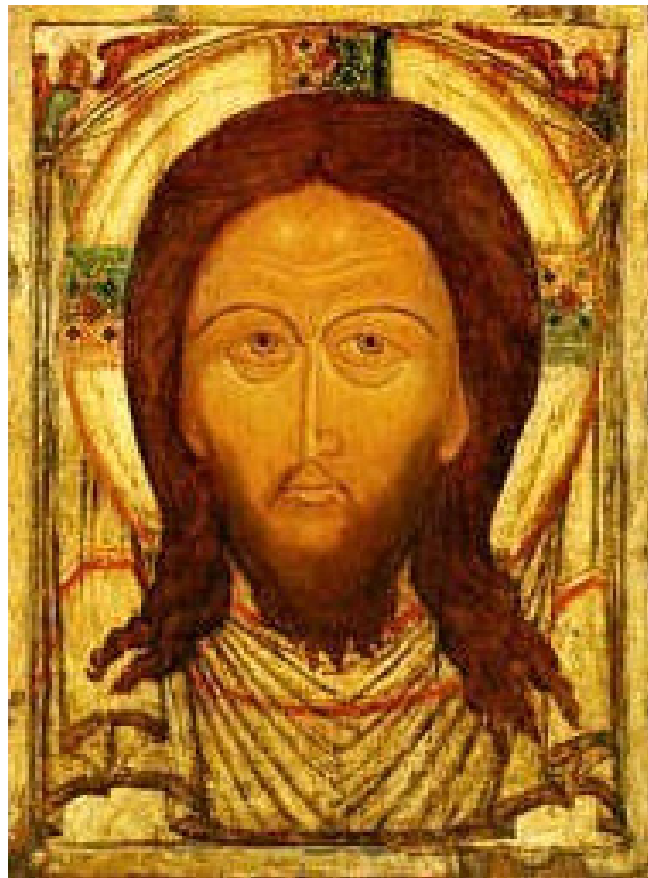


Fattigdom har ingen grænser

om Sant'Egidio fællesskabet - venner med de fattige

af Else Marie Kjerkegaard



Icona del Santo Volto. Sant'Egidio kirken i Rom.

Historien bag Sant'Egidio fællesskabet

"I Sant'Egidio kirken i Rom, som er hjemsted for et bemærkelsesværdigt fællesskab, der arbejder for de fattige, er der et gammelt krucifiks af Kristus uden arme. Da jeg spurgte om dets betydning for menigheden, fik jeg at vide, at det viser, hvordan Gud er afhængig af, at vi udfører Guds arbejde i verden. Uden os har Gud ingen øjne; uden os har Gud ingen ører; uden os har Gud ingen arme eller hænder. Gud sætter sin lid til os. Vil du, sammen med andre troende mennesker, være med til at få Guds drømme for verden til at gå i opfyldelse?"

Sådan skriver Desmond Tutu i forordet til bogen "Gud er ikke kristen – og andre provokationer" (Boedal 2012). Tutu formulerer her på enkel måde de principper, som lægmandsfællesskabet Sant'Egidio hviler på.

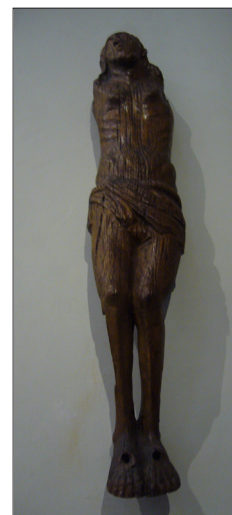
Efter Andet Vatikankoncil i midten af 1960'erne opstod der stor kreativitet i Den katolske kirke. Dannelsen af Sant'Egidio fællesskabet er et eksempel herpå. I 1968 var den unge studerende Andrea Riccardi endnu ikke fyldt tyve. Som et svar på "Maos lille røde", som tidens unge dyrkede, samlede han en lille gruppe romerske studerende, der ønskede at lytte til evangeliet og leve efter det i praksis. Forbillederne var Frans af Assisi og de første kristne fællesskaber, som de står beskrevet i Apostlenes gerninger. Opgaverne var til at få øje på, for de befandt sig lige uden for døren. Lige fra begyndelsen gik gruppen ud i slummen i Roms forstæder for at besøge de fattige, og de etablerede en aftenskole, som de kaldte Folkets Skole. Riccardi sammenfatter starten i dette tilbageblik:

"Socialismen viste sig ikke fra den menneskelige side. Samtidig kunne man heller ikke identificere sig med De forenede Staters brutalitet i Vietnam. Men så fandtes der endnu en position, som talte om en tredje vej, hverken fra Østen eller Vesten. Jeg personligt mente, at man skulle ændre menneskene. I den hensigt begyndte jeg vedvarende at læse i evangelierne og i Biblen ... og bevarede samtidig en vis distance til Kirken".¹

Sant'Egidio i dag

I de 45 år, der er gået siden starten, er Sant'Egidio vokset til at blive et verdensomspændende lægmandsfællesskab, som i dag omfatter omkring 60.000 medlemmer i 73 lande – alle engageret i formidling af evangeliet og velgørende arbejde. Hertil kommer et ukendt antal frivillige, som ikke er egentlige medlemmer, men som bare gerne vil hjælpe til.

Med den smertelige erfaring, at krig ødelægger et land og gør bekæmpelse af fattigdom umulig, har Sant'Egidio også udviklet sig til at blive en respekteret og prisbelønnet fredsmægler i internationale konflikter. Det mest kendte eksempel er borgerkrigen i Mozambique, hvor Sant'Egidio spillede en aktiv rolle i at bringe de stridende parter sammen og formidle en fredsaftale. Sant'Egidio er desuden en ihærdig forkæmper for afskaffelse af dødsstraf og en anerkendt initiativtager til international økumenisk dialog. Sant'Egidios internationale arbejde har fået mange priser.



¹ Citat fra "Dem fra Sant'Egidio", artikel af Kjeld Wogensen i Katolsk Dialog og Information, 6. årg. nr. 4/2011.

Det er en lang historie, som ikke skal forsøges beskrevet her. Man kan læse mere på Sant'Egidios hjemmeside² og i ovenfor nævnte artikel.

Andrea Riccardi selv er i dag professor i samtidshistorie og fremstående repræsentant for fællesskabet ved løsningen af en række internationale opgaver af social og dialogisk karakter. Han blev udnævnt til minister uden portefølje med henblik på internationalt samarbejde og integration i Mario Montis regering og stillede op for hans parti ved det nyligt overståede parlamentsvalg.

Det evangeliske grundlag

Sant'Egidio er først og fremmest et fællesskab om at tage Matthæusevangeliets kapitel 25 mere alvorligt i hverdagen.³ Nøgleordene er bøn og frivilligt arbejde for de fattige. Verden over deler de forskellige fællesskaber den samme spiritualitet og de samme principper, som udgør Sant'Egidio vejen, og som beskrives således:

Bøn – er en essentiel del af fællesskabets liv i Rom og i fællesskaberne verden over. Bøn er central for fællesskabets overordnede retning.

Formidling af evangeliet – hjertet i fællesskabets liv – tilbydes alle dem, der søger og spørger efter en mening med deres liv.

Solidaritet med de fattige – levet som en frivillig og gratis tjeneste, i den evangeliske ånd i en kirke, som er "kirke for alle og særlig for de fattige" (Pave Johannes XXIII).

Økumeni – i venskab, bøn og søgen efter enhed blandt kristne i hele verden.

Dialog – anbefalet af Andet Vatikankoncil som en vej til fred og samarbejde mellem religioner, og også som en livsvej og et middel til at løse konflikter.

Hvad kræves der for at blive medlem?

Sant'Egidios medlemmer adskiller sig ikke fra andre, når det gælder arbejde, bolig og familie. Der er ikke tale om noget, der kunne ligne et klosterfællesskab. Der er heller ikke tale om et ensidigt katolsk fællesskab. Sant'Egidio har rod i Den katolske kirke og er anerkendt som katolsk kirkelig lægmandsforening⁴, men fællesskabet er økumenisk i sit virke, og medlemskab er ikke forbeholdt katolikker. Det eneste krav er, at man tilslutter sig de principper, som fællesskabet hviler på, og ønsker at være del af det større fællesskab, som Sant'Egidio udgør.

² www.santegidio.org.

³ Indeholder lignelsen om de betroede talenter (v. 14-30) og kongens udsagn til de udvalgte (v.34-40): *Kom, I som er min faders velsignede, og tag det rige i arv, som er bestemt for jer, siden verden blev grundlagt. For jeg var sulten, og I gav mig noget at spise, jeg var tørstig, og I gav mig noget at drikke, jeg var fremmed, og I tog imod mig, jeg var nøgen, og I gav mig tøj, jeg var syg, og I tog jer af mig, jeg var i fængsel, og I besøgte mig. Da skal de retfærdige sige: Herre, hvornår så vi dig sulten og gav dig noget at spise, eller tørstig og gav dig noget at drikke? Hvornår så vi dig som en fremmed og tog imod dig eller så dig nøgen og gav dig tøj? Hvornår så vi dig syg eller i fængsel og besøgte dig? Og kongen vil svare dem: Sandelig siger jeg jer: Alt, hvad I har gjort mod en af disse mine mindste brødre, det har I gjort mod mig.*

⁴ Church Public Lay Association.

Sant'Egidio er en løs og flydende organisation, ikke en forening, man tilmelder sig, bliver registreret i og begynder at betale kontingent til. I Sant'Egidio betragter man sig som en familie, kalder sig brødre og søstre og forsøger at leve som sådan. For en udenforstående kan fællesskabet være svært at få hold på. Det kan nærmest ligne en bikube, hvor alle har travlt med at udføre deres opgave uden de store ledelsesmæssige dikkedarer eller krav om noget for noget. Det store fællesskab i Rom består for eksempel af mange mindre grupper, som typisk er opstået på forskellige tidspunkter, og som holder sammen og tager sig af forskellige opgaver blandt de fattige i byen, koordineret med andre grupper, så man ikke falder over hinanden.



Kirken Santa Maria in Trastevere.

Optagelsen i Sant'Egidio er med andre ord uformel. Man bindes sammen af den fælles bøn og det frivillige arbejde for de fattige. I det store fællesskab i Rom er den daglige aftenbøn sammen med messen lørdag aften i Santa Maria in Trastevere centrale begivenheder, som man deltager i, når man har mulighed for det. Der er ikke nogen pligt til fremmøde. Familie, job og liv i Sant'Egidio regi skal kunne hænge sammen for den enkelte. Ansvar i forhold til opgaverne opstår som et resultat af den fælles tro og de relationer, man har til hinanden og til de fattige.

Som eksempel på, hvad fællesskabet kan føre til, har medlemmer af Sant'Egidio i Rom for nylig samlet penge ind blandt familie, venner og kolleger til Roberta Ciarriello. Roberta var en af Sant'Egidios utrættelige aktive, som døde af cancer som seks og halvtreds år gammel. Hun havde et stort personligt engagement i bekæmpelse af fattigdommen i Malawi og var, også efter at hun ikke længere var i stand til at rejse, levende optaget af, hvordan det gik hendes venner blandt børnene dér. Takket være de frivillige bidrag har man til minde om Roberta kunnet åbne "Robertas børnehave" i et fattigt distrikt i Malawi.

Typer af aktiviteter

På Sant'Egidios hjemmeside kan man læse om de aktiviteter, Sant'Egidio er involveret i. Det drejer sig om en bred vifte af projekter: for børn og unge, for hjemløse, for psykisk handicappede, for ældre, for syge og for mennesker, der sidder i fængsel. Hertil kommer en række internationale solidaritetsprojekter i Europa, Afrika, Amerika og Asien.

Det, som gør, at Sant'Egidio ikke er en hvilken som helst privat hjælpeorganisation, er det spirituelle liv i fællesskabet og et dybtfølt ønske om venskab med de fattige, man kommer i berøring med. Gennem bønner og venskabet undgår man, at hjælpen bliver et udtryk for det, vi i Danmark med et negativt ladet udtryk kalder "hattedamer" eller "top-down" hjælp. Der er heller ikke tale om, at man går ind og erstatter eller overlapper i forhold til den offentlige bistand. Sant'Egidio anser det tværtimod for sin opgave at gøre stat og kommuner opmærksomme på de fattiges vilkår og behovene for hjælp.

Ledelsen af Sant'Egidio

Sant'Egidio ledes som verdensomspændende fællesskab af en præsident sammen med et retningsgivende råd. Valgprocessen er tilrettelagt som repræsentativt demokrati. Alle medlemmer verden over vælger hvert fjerde år præsidenten og en valgforsamling på 40 medlemmer (eller derover afhængigt af omstændighederne), således at hvert område bliver repræsenteret svarende til sit medlemstal. Valgforsamlingen vælger herefter det retningsgivende råd, som mødes en gang om måneden for at drøfte særlig vigtige spørgsmål. I de lokale fællesskaber findes der også en leder, som bliver udpeget på mere uformel vis.

Kvinder har samme muligheder som mænd i Sant'Egidio, og valgene leder normalt til balance mellem kønnene i de ledende organer. De lige muligheder gælder også ledelsen af aftenbønnen og den bibellæsning og prædiken, som er et fast element heri. Mange grupper bliver til på initiativ af kvinder, og det er lige så tit en kvinde som en mand, der står i spidsen for et lokalt fællesskab. Den eneste undtagelse er aftenbønnen i Santa Maria in Trastevere, som altid ledes af en mand.

Præster kan være medlemmer af Sant'Egidio på lige fod med andre med den undtagelse, at de ikke kan vælges til ledende poster.

Sant'Egidio er selvstyrende i forhold til Den katolske kirke og har altid lagt vægt på at holde armslængde. Det betyder ikke, at man er antikirkelig. Der har i mange år været et nært venskab mellem Sant'Egidio og Paven. Pave Johannes Paul II var især glad for Sant'Egidios fredsprojekt, og det var ham, der anerkendte fællesskabet som en katolsk kirkelig lægmandsforening. Venskabet er blevet videreført under Pave Benedikt XVI. Han har for eksempel delt et måltid med de fattige i Sant'Egidios suppekøkken og har besøgt deres plejehjem for ældre, ligesom han under sin tid som pave ved flere lejligheder har haft Andrea Riccardi og Sant'Egidios nuværende præsident Marco Impagliazzo i audiens.

Det mere formelle samarbejde mellem Paven og Sant'Egidio varetages af en "generalassistent", som udnævnes af det pavelige lægmandsråd blandt tre kandidater, som Sant'Egidio udpeger. På det lokale plan fungerer den lokale præst som "spirituel assistent" for fællesskabet. Endelig skal den lokale katolske biskop godkende, at en Sant'Egidio gruppe arbejder inden for bispedømmet.

Finansiering og administration

Den største finansieringskilde til Sant'Egidios virksomhed er medlemmernes gratis arbejde. Men der er mange andre typer omkostninger forbundet med hjælpen til de fattige. Sant'Egidio har derfor ansat professionelle til på normale løn- og arbejds-

vilkår at skaffe penge til fællesskabet fra alle de kilder, der tænkes kan: Offentlige midler, fonde, donationer, EU-tilskud, indsamlinger og så videre. Herudover er der ansat personale til at løse administrative opgaver, der har vist sig at være for omfattende til at kunne løses ved frivilligt arbejde i fritiden. Der lægges vægt på at holde lønnet beskæftigelse adskilt fra et eventuelt medlemsskab af Sant'Egidio.

Hvordan bliver en ny gruppe til?

En Sant'Egidio gruppe begynder typisk i det små. Nogle mennesker, der er inspireret af Sant'Egidio, finder sammen, mødes måske en gang om ugen for at bede for de fattige, for eksempel med fokus på Matthæusevangeliets kapitel 25, og finder derfra ud af at gå videre ud fra omstændighederne i det land, de bor i. Sant'Egidio fællesskabet understreger, at der er tale om en spirituel udviklingsvej for den enkelte. Ikke noget man kan sætte på formel fra starten og sige, sådan skal I gøre. Nogle gange udvikler en gruppe sig til at blive en regulær Sant'Egidio gruppe. Andre gange ender det måske med, at en gruppe ønsker at gå i en lidt anden retning, og så kan det i stedet ende med, at man får et frugtbart samarbejde og venskab med hinanden. Det er for eksempel sket i Afrika i det såkaldte DREAM projekt⁵, som fokuserer på aids og underernæring.

Som en støtte for den enkelte har Sant'Egidio udarbejdet en personlig andagtsbog med en tekst til hver dag i året. Bogen er oversat og udgivet på engelsk og tysk.⁶ I udviklingslandene må man derfor oversætte videre, hvad der ikke altid er så let, fordi de nye Sant'Egidio medlemmer kan have en beskeden uddannelsesbaggrund.

Sant'Egidio i Rom (eller i et naboland) bistår en ny gruppe. Man yder råd og vejledning, holder kontakt og besøger gruppen efter behov, "som en mor og en far ville gøre det i forhold til sine børn", som det blev formuleret. Forholdet bygger på venskab, ikke på et organisatorisk hierarki. Apostlenes relation til de første kristne fællesskaber er forbilledet, og grundlaget er den fælles tro og det fælles ønske om at bygge og leve i "et fællesskab for Herren".

Personlige erfaringer

Min interesse for Sant'Egidio blev vakt under en valfart til Rom med en katolsk gruppe i 2010. I den forbindelse overværede vi en aftenbøn i Santa Maria in Trastevere. Kirkens skønhed, liturgien, de tilstedeværendes medleven, følelsen af en samhørighed, der ikke kan sættes ord på, gjorde et stærkt indtryk. Det vakte min lyst til at lære fællesskabet bedre at kende og løfte bare en flig af hemmeligheden bag dets liv og fremgang på så relativt få år.

I januar-februar 2013 blev det muligt for mig at bo halvanden måned i Rom med dette formål. De oplysninger, jeg indsamlede, og de kontakter jeg fik, skyldes i vidt omfang Cecilia Pani, en 53 årig gymnasielærer i matematik, som har været med i Sant'Egidio, fra hun var seksten år. Hun er gift og i dag centralt placeret i Rom-fællesskabet. Det var hende, der åbnede dørene for mig, så jeg kunne få et indblik i praksis. Jeg har arbejdet i Rom-fællesskabets suppekøkken og været ude med tre af

⁵ *Drug Resource Enhancement against AIDS and Malnutrition.*

⁶ Andrea Riccardi: *The Sant'Egidio Book of Prayer*, Ave Maria Press 2009

de grupper, der en gang om ugen uddeler mad, drikke og tæpper til de hjemløse i Roms gader. Næsten hver aften har jeg deltaget i aftenbønnen i Santa Maria in Trastevere, også for at se fællesskabet folde sig ud bagefter. Når en aftenbøn (eller en Sant'Egidio messe) er slut, bryder snakken ud på kryds og tværs. Mange frivillige kombinerer et fuldtidsjob med indsatsen for de fattige, og aftenbønnen i kirken er en lejlighed til at udveksle nyt og træffe aftaler.

Aftenbønnen i Santa Maria in Trastevere

Den daglige aftenbøn i Santa Maria in Trastevere er det kit, der binder fællesskabet i Rom sammen og holder troen og Sant'Egidios principper levende hos den enkelte.

Af praktiske grunde – fællesskabet er blevet for stort til at kunne rummes i kirken, og nogle medlemmer bor og arbejder langt fra Trastevere – finder aftenbønnen i dag også sted i andre kirker i Rom, blandt andet i kirken San Bartolomeo all'Isola, der ligger på Tiberøen. Kirken, som Sant'Egidio har fået til rådighed af pave Johannes Paul II er ikke som Santa Maria in Trastevere sognekirke men er i forbindelse med overdragelsen indviet til det 20. (og 21.) århundredes martyrer. I en række små sidekapeller kan man se minder om navngivne martyrer, der døde som resultat af forfølgelse under nazismen, kommunismen, den spanske borgerkrig, i Afrika, i Asien, i Mellemøsten, i Sydamerika – ja, over hele verden dør kristne i vor tid for deres tro. Kirken er åben for offentligheden i størsteparten af året.

Herudover råder fællesskabet over kirken Sant'Egidio, som Desmond Tutu referer til ovenfor. Kirken er indviet til Sant'Egidio, de fattiges og krøblingenes skytshelgen, og tjente oprindeligt som klosterkirke for en lille gruppe karmeliternonner. I 1974 besatte de unge fra Sant'Egidio den lille kirke, som de fire år senere fik lejekontrakt på og tog navn efter. Op til begyndelsen af 1990'erne var det her, aftenbønnen og messerne fandt sted, men kirken blev for lille, og i dag anvendes den kun til individuel bøn. I kirkerummet er der mange smukke ikoner, malet af kunstnere fra Sant'Egidio. På en sidevæg hænger det gamle Kristuskrucifiks af træ, "Kristus uden arme". Det var oprindeligt fjernet fra alteret og lagt til side i en kirke, fordi det var gået i stykker, men en kunsthistoriker fra Sant'Egidio fandt det og kunne se dets værdi både kunstnerisk og symbolsk.

Under et maleri af helgenen Sant'Egidio er der på et sidealter i kirken anbragt et helt bibliotek af bibler på alle mulige sprog som symbol på kristendommens verdensomspændende betydning, men også til brug for gæster fra udlandet. Et andet



Sant'Egidio kirken.

sidealter er viet til freden. På en slags klippeformation på alteret står der kors fra mange forskellige kristne traditioner, og man finder også et stykke af Berlinmuren. Kirken er kun åben for offentligheden lørdag formiddag.

Man kan kende en Sant'Egidio kirke på, at der altid er anbragt den samme Kristus-ikon midt for alteret (se forsiden af denne artikel).

Men tilbage til aftenbønnen i Santa Maria in Trastevere. Teksten og musikken til bønnerne og hele liturgien har udviklet sig gradvist. I alting bygger man på Den hellige skrift. Men ikke kun de katolske traditioner har påvirket Sant'Egidio. Både Santa Maria in Trastevere, San Bartolomeo på Tiberøen og Sant'Egidio kirken har ikoner i kirkerummet, sådan som man kender det fra de ortodokse kirker, og man lægger - inspireret af den protestantiske tradition - stor vægt på den prædiken, der finder sted efter bibellæsningen som del af aftenbønnen. Et kor af mænd og kvinder fra fællesskabet synger firstemmigt *for* i et samspil med menigheden; en tradition, der er hentet både fra den ortodokse kirke og den protestantiske kirkes rige salmetradition. I det hele taget spiller sang en stor rolle, når fællesskabet mødes til bøn eller messe.

Sant'Egidio fællesskabet har udarbejdet sin egen bønnebog og sin egen tidebønnebog til aftenbønnen. Tidebøn indgår i aftenbønnen som vekselsang på visse af ugens dage. *Mandag* beder man for de fattige, de svage, de syge, de lidende, som man har mødt i løbet af dagen, og som findes over hele verden, *tirsdag* for Guds moders hjælp, *onsdag* for alle Sant'Egidios medlemmer verden over og for hele Kirken, *torsdag* for alle kristne kirkesamfund i Østen såvel som i Vesten, *fredag* fokuserer man på Korsfæstelsen som vejen til frelse, og *lørdag* beder man Helligånden åbne hjerterne for Guds ånd. *Søndag* er ugens højdepunkt, en Emmaus- og en opstandelsens dag.

Herudover har man den faste tradition, at den første mandag i måneden er viet bøn for de syge, og den tredje mandag i måneden beder man for freden. På disse to dage er der ekstra mange deltagere i kirken. Kirkens højtider – juletiden, fastetiden og påsken – påvirker til en vis grad bønnens indhold. Et helt fast element alle dage er Fadervor, som man synger på en smuk melodi.

Det beskrevne forløb, som kun brydes ved særlige lejligheder, kendes af alle i Sant'Egidio. De vekslende bønner, musikken, sangen og det talte ord giver en kombination af variation og gentagelse, der holder opmærksomheden fanget hos de tilstedeværende, noget man som udenforstående ikke kan undgå at lægge mærke til. En verbal beskrivelse af aftenbønnen i Santa Maria in Trastevere vil imidlertid aldrig kunne yde bønnerne retfærdighed. Den skal opleves.⁷

Den 31. januar er en særlig dag i Sant'Egidio. Da holder man mindegudstjeneste for Modesta, en 71-årig posedame, der døde af kulde på Roms hovedbanegård 31. januar 1983. Ambulancen kom, som den skulle, men Modesta var for snavset til, at ambulancefolkene ville tage hende med, så hun døde på gaden.

⁷ Man kan læse mere om det konkrete indhold af aftenbønnen på de enkelte ugedage ved at gå ind på Sant'Egidios hjemmeside under *Prayer*.



Snapshot fra Sant'Egidios suppekøkken.

Lige siden har Sant'Egidio mindet Modesta på denne dag sammen med alle de andre hjemløse, de har kendt, som er døde på gaden eller efter at være blevet indlagt fra gaden. Kirken var stuvende fuld, og der måtte sættes stole ind overalt, hvor der var ledig gulvplads. Gudstjenesten sluttede med, at alle navnene på de afdøde blev læst op skiftevis af en mand og en kvinde, mens koret sang Kyrie Eleison (Herre, forbarm dig), og enkeltpersoner fra menigheden gik op en efter en og tændte et højt slankt hvidt lys, som blev sat i flade messingskåle med sand, to på hver side af alteret. Det var bevægende at lytte til alle disse navne: Giulio, Paulo, Luigi, Antonio, Francesca, Giacomo, Pietro, Fabrizio, Simona ind imellem et arabisk eller et andet udenlandsk klingende navn ... og så videre og så videre i én lang række.

I messen deltog mange hjemløse. Foran mig på kirkebænken sad en hjemløs, der rejste sig i respekt, da et bestemt navn blev nævnt. På min højre side sad en anden hjemløs. Begge havde de klædt sig i deres bedste tøj. Det er første gang i lang tid, jeg har haft den ramme lugt af fattigdom i næsen. Det hele sluttede med, at alle fik en frisk margueriteblomst med hjem og et lille kort med et billede af Barmhjerlighedens Madonna med en bøn for de døde trykt på bagsiden. Efter gudstjenesten var de fremmødte hjemløse indbudt til at spise frokost med Sant'Egidio folkene.

Suppekøkkenet i Via Dandolo

Tre gange om ugen fra klokken 17 til klokken 20 serverer Sant'Egidio et måltid for otte-ni hundrede fattige i Via Dandolo nr. 10 i Trastevere. Man skal ikke dokumentere, at man har lovligt ophold i landet, eller at man er fattig. Kommer man for at spise i suppekøkkenet, er man per definition fattig, og alle er velkomne. Det eneste krav er, at man ikke er til gene for de andre spisende i form af beruset eller stærkt støjende adfærd.

Det betyder meget for den enkelte, at det ikke er nødvendigt at afgive personlige oplysninger. Man mister på den måde ikke følelsen af værdighed. Erfaringsmæssigt *er* dem, der kommer og spiser, dog fattige, og for Sant'Egidio er det under alle omstændigheder i samklang med evangeliet, at man giver til dem, der beder om hjælp, uden at spørge om grunden. Derved risikerer man heller ikke at komme til at afvise et menneske i nød. Fattigdommen kan skyldes arbejdsløshed, psykisk sygdom eller andre helbredsproblemer, hjemløshed eller status som indvandrere eller flygtning, med de problemer det giver – eller ofte kombinationer deraf.

Første gang man kommer, skal man dog af rent administrative grunde registreres. Herefter får man udleveret et kort, der giver adgang til at spise hos Sant'Egidio. Dette kort udløber aldrig. Man kan altid komme tilbage, for eksempel efter en periode, hvor man har været bortrejst eller i beskæftigelse.

Samtidig med registreringen får man udleveret en håndbog trykt i vejrbestandigt materiale og ikke større, end at den kan være i en lomme. Titlen er "Hvor kan man spise, sove og vaske sig i Rom".⁸ Bogen udarbejder Sant'Egidio i samarbejde med Roms andre hjælpeorganisationer for fattige, og den kommer i revideret udgave hvert år. Her kan de fattige og hjemløse finde ikke bare nyttige oplysninger om helt basale menneskelige fornødenheder men også oplysninger om institutioner, man kan henvende sig til med sociale og sundhedsmæssige problemer, steder man kan blive undervist i italiensk, vigtige nødopkaldsnumre og så videre.

Fremover skal man blot vise kortet til suppekøkkenet, når man kommer for at spise. Så bliver der udleveret en spisebillet, og man kan sætte sig ind ved et af bordene i de to store men ikke overvældende store lokaler, hvor maden serveres. Det er frivillige, der står for bordopdækningen og serveringen: Sant'Egidio medlemmer, mennesker der bare gerne vil give en hånd med i en god sags tjeneste, præstestuderende, ordenssøstre og udenlandske besøgende som mig. Det er også frivillige, der står ved buffeten og øser maden op på plastiktallerkner, ligesom de sørger for nye forsyninger, når madbeholderne slipper op ved buffeten, og det gør de hele tiden, for der serveres i et højt tempo. Nogle frivillige står ved dørene og tager imod spisekuponer, andre har overordnede opgaver, og når suppekøkkenet lukker klokken 20, går et hold af frivillige i gang med rengøringen.

Maden kommer fra et cateringfirma. Der bliver serveret tre retter: Pasta eller suppe som forret, en enkel kødret som hovedret (fisk om fredagen) og til sidst et stykke frugt. Dertil brød og postevand. Bryder man sig ikke om forretten eller hovedretten, kan man få den erstattet med ost. Det er på ingen måde et luksusmåltid, men det er nærende, og det mætter de fleste. Nogle gange er der én, der beder om mere af et eller andet, men det lader sig ikke gøre. Man får én servering, og det er det. Når man er færdig med at spise, samler man sit plastikservice sammen i papirdækkeservietten og bærer hele bunken hen i en affaldsbeholder – og så er der klart til at blive dækket op til en ny på pladsen.

⁸ Comunità di Sant'Egidio 2013: *Roma Dove Mangiare Dormire Lavarsi*.



Hjemløs med hunde på en af broerne over Tiberen.

Men Via Dandolo 10 er ikke blot et suppekøkken. Man kan få en postadresse, hvis man er hjemløs, så man kan modtage post på stedet, og en folkeregisteradresse, så man ikke mister sine borgerrettigheder. Der er et lille bibliotek, hvor man kan låne bøger, og man har også rådgivning og kurser i italiensk for indvandrere. I det hele taget er huset i Via Dandolo et center for hjælp til de fattige – og alt drives af frivillige.

Når det er lykkedes en fattig at komme ud af sin situation, kan det ske, at vedkommende kommer tilbage og tilbyder sin hjælp som frivillig. For eksempel står der altid en lille, dårligt gående mand og udleverer frugten i suppekøkkenet. Han stammer fra Palermo på Sicilien og var hjemløs i mange år men blev hjulpet af Sant'Egidio. Nu er han alt-mulig mand i fællesskabet.

De hjemløse i Roms gader

Ikke alle hjemløse kan eller vil besøge suppekøkkenet. Hver tirsdag aften klokken otte står der derfor parkeret en stribe private biler i anden position uden for Via Dandolo nr. 10, og der er et leben frem og tilbage med poser med frugt, sandwich-boller med pålæg, varm te i store flasker og sorte plastiksække med tæpper. Sant'Egidio forbereder sig på at køre ud i Roms gader med mad til de hjemløse. Man er opdelt i hold, der hver tager sig af bestemte områder af byen, hvor de hjemløse erfaringsmæssigt holder til. Hurtigt er bilerne af sted. Nogle har pakket poserne med mad og drikke på forhånd.

Jeg var med ude tre tirsdage. Første tirsdag gik jeg til fods rundt i området omkring Pantheon sammen med Federico. Federico, til daglig bogholder i en privat virksomhed, bruger næsten al sin fritid på Sant'Egidio aktiviteter, og han kendte de hjemløses faste tilholdssteder og navne. To havde endnu ikke indrettet sig for natten men sad og spillede kort på trappen op til San Agustina, kirken med de berømte Caravaggio malerier. En gammel kvinde sad og krøb sammen på trappen ind til en fashionabel modeforretning. Andre fandt vi gående rundt i gaderne. Til sidst kom vi til Piazza della Rotonda. Næsten surrealistisk var det at se de mange hyggelige restauranter, den romantiske belysning, fontænen der akkompagnerede sceneriet, hele stemningen sådan en romersk aften – og så stile lige hen mod Pantheons søjleindgang for at finde tre hjemløse, som var ved at "rede op" for natten på asfalten i mørket bag søjlerne.

Når den hjemløse havde fået maden og et krus te, tog Federico sig tid til at tale med den enkelte om løst og fast. I ét tilfælde varede samtalen længe. Det handlede om en to og fyrre årig lettere psykisk handicappet mand. Hans "seng" var redt nydeligt op, og han virkede i det hele taget mere organiseret end de øvrige, vi havde mødt. Han havde brug for råd om, hvor han kunne gå hen for at få hjælp til at finde et job. Som erklæret handicappet har man særlige rettigheder på arbejdsmarkedet i Italien. Heldigvis var han stadig i besiddelse af den nødvendige dokumentation for sit handicap, for var den gået tabt, som det let kan ske for en hjemløs, ville han være ilde stedt.

Næste tirsdag var jeg med det hold, der går ud i området mellem Piazza Venezia og Colosseum. Det er kvarteret med de allermest berømte antikke udgravninger, som er illumineret efter mørkets frembrud. Jeg kørte med Susanna, en matematiklærer i 50'erne, som havde ligget syg i en uge, men som nu trods en grim hoste mente, hun var rask nok til at besøge sine hjemløse venner, som hver tirsdag venter hende.

I Susannas område findes der en gruppe hjemløse, der stammer fra Indien, de fleste fra Punjab. Det viste sig at være stærkt forhutlede mennesker med kloge øjne og et venligt væsen. En af dem kunne tale flere sprog. Han havde en meget opsvulmet storetå, som han på opfordring pakkede ud og viste frem. Han havde opsøgt et hospital, som havde henvist ham til et andet, men nu havde han glemt navnet. Under samtalen fandt Susanna ud af, at han havde fortalt navnet til en bestemt nonne. Hende ville hun ringe til næste morgen for at få at vide, hvor det var, han skulle tage hen og derefter underrette ham.

På den måde kørte vi rundt og fandt de hjemløse på deres vante sovesteder, i indgange til butikker, under et halvtag, som om dagen huser et lille marked, i mørke og øde hjørner på kanten af Forum Romanum. I begyndelsen kunne man slet ikke se, at der gemte sig et menneske, nogle gange to under bunken af klude. Til inderne var teen tilberedt som varm te med mælk for at ligne chai, og det nød de i fulde drag. Det var en kold og fugtig nat, som nætterne ofte er i Rom i januar-februar. En af inderne sagde nej tak til en sandwichbolle. Han var tandløs og kunne ikke tygge andet end helt blødt brød. En anden hjemløs kom under samtalen tøffende hen til os på strømpe-sokker. Han havde egentlig lagt sig for natten men ville lige sikre sig, at vi forstod hans kompagnons situation. Mange talte rosende om Danmark som et "frihedens

land". Et sted blev der vinket et glad farvel til os fra en kludebunke, hvor to havde indrettet sig ved siden af hinanden i en butiksindgang. Det var livgivende og på samme tid gruopvækkende møder.

Den sidste hjemløse, vi skulle besøge, var en tunesisk mand, som ifølge Susanna sjældent ville tale med hende. Han "boede" i en fjern krog for enden af Via Sacra. Øverst på en stentrappe havde han bygget sig en interimistisk hule ved hjælp af et stykke kraftig plastik, med udsigt til det oplyste Colosseum. En fin adresse må man sige, men hvor længe. Rom vil have de hjemløse ud af centrum, så mange af dem tvinges til at søge ud i udkanten af byen og gemme sig der.



Via Sacra.

Denne aften ville den tunesiske mand dog gerne tale. Jeg stod først diskret neden for trappen og kunne kun høre, at der var et menneske i mørket, men så blev der kaldt på mig. Da jeg kom op til hulen, stak kun hans hoved op af plastikken. Han ville veksle ord med mig. Da er det lykken at kunne tale så meget italiensk, at jeg kunne fortælle, hvad jeg hedder, hvor jeg kommer fra – og sige god nat, da vi gik.

Den tredje og sidste tirsdag havde jeg bedt om at komme med et af de fire hold, der går ud i området omkring Termini (Roms hovedbanegård) for at besøge de mange hjemløse, der holder til her. En gruppe dækker selve Termini, to kører i området rundt om banegården, og en fjerde går ud på sporområdet. Jeg valgte at blive på asfalten og tage ud med Lorenza. Lorenza er en lærer med to små børn, som en gang om ugen kører ud til de hjemløse i gaderne rundt om Termini. Først mødtes dog alle holdene – otte mænd og to kvinder - på et fast sted ved Termini for at gøre mandtal, fordele sig på holdene og aftale arbejdsfordeling og ruter. Sammen med Lorenza gik denne aften to granvoksne mænd, Maximilian og Matthias, for det kan være et barsk område at gå ud i for en kvinde.

Vi begyndte hos afrikanerne, som søger sammen under halvtaket på siden af Termini. Det så ud, som om der var hundreder af dem. Yngre mænd med stærke kroppe, der havde kunnet klare turen i både over Middelhavet og det, der gik forud. Nogle af dem havde været i Italien i flere år. Om sommeren får en del af dem arbejde på Italiens mange gartnerier og frugthaver. Om vinteren bliver de arbejdsløse og hjemløse og slår sig ned ved Termini, hvor de sover på sammenfoldede papkasser, rullet ind i tæpper og soveposer.

De fleste får hjælp af Malteserordenen, fortalte Matthias. Vores hold søgte ned til den fjerneste ende af gruppen, hvor der denne aften var stor opstandelse. Et filmhold havde lige været og filme dem uden at spørge først. Susana gav dem ret i, at det

var krænkende. Snart faldt der ro over feltet, og de kunne få deres sandwich, deres frugt og et plastikkrus med te. Susana kendte ikke dem alle, for der er større bevægelighed i denne gruppe, end der er i de to andre grupper, jeg havde stiftet bekendtskab med.

Susana hæftede sig særligt ved en lille tynd mand fra Ghana. Ham kendte hun, for hun havde siddet ved siden af ham til det store julemåltid, som Sant'Egidio holder hvert år med kæmpe opdækning i Santa Maria in Trastevere.⁹ Her havde han fortalt lidt af sin historie. Han havde arbejdet i et pizzeria i Norditalien, men det havde måttet lukke, da den økonomiske krise ramte landet. Siden havde han fået konstateret tuberkulose og var nu i behandling for sygdommen. Nogen bolig havde han ikke, og han var i en elendig tilstand. Susana tog sin mobiltelefon og kontaktede den institution, Sant'Edidio driver til et sådant tilfælde, men alt var optaget denne aften. Hun skulle dog ringe tilbage dagen efter. Så ville man se, hvad man kunne gøre.

Kvarteret bag Termini huser blandt andet et stort universitet med kollegier for studerende, men den del af kvarteret, som vi kørte rundt i efter besøget hos afrikanerne, er trist og øde om aftenen. Susana kendte de steder, hvor hun skulle søge. Det var ikke til at se de hjemløse, hvis ikke man lige vidste, hvad man skulle se efter. Vi kom ved ti tiden, og da havde de pakket sig ned under papkasser, og hvad de ellers havde kunnet finde for at holde varmen. En mand fra Rumænien lå alene midt i en øde gade, uden beskyttelse hvis der skulle komme en regnbyge. Et sted var der rejst to små kuppelte, som husede en mand og hans gamle forældre. Nogle af de hjemløse var kendte af Sant'Egidio, andre ikke, men overalt gav gruppen sig tid til at tale med den enkelte og forhøre sig om tilstanden. Det sidste sted bestod også af to små telte. Udenfor stod der et tørrestativ med vasketøj, og der var efter bedste evne lagt tæpper hen over teltdugen for at beskytte mod kulden. Det var en kvinde, der gav lyd, da Susanna kaldte. Hun bad om at få posen med sandwich og frugt lagt på tørrestativet. Hun havde ikke lyst til at komme udenfor.



Ung hjemløs i Borgheseparken.

⁹ Alle Sant'Egidio fællesskaber verden over arrangerer et stort fælles julemåltid for de fattige. En af årets helt store begivenheder.

Tidligt om morgenen må de hjemløse op for at pakke deres natlige sovested sammen, hvis ikke de vil risikere, at det fjernes af kommunale rengøringsfolk. Man ser dem herefter gå rundt i gaderne med rygsække, store skuldertasker, poser og nogle gange små rulle vogne til deres beskedne habengut. Eller de sidder på bænke i parkerne, tigger foran kirkerne eller på broerne over Tiberen. Man ser dem alle vegne, når først man har fået blik for det. Den økonomiske krise har fået antallet til at vokse.

For den, der ikke længere har bånd til familie, og som lever på gaden, kan selv det at dø blive et problem. Når man har mistet sine identifikationspapirer, som mange har, og når man ikke kender nogen, der vil tage sig af begravelsen, bliver døden til en stadig bekymring hos mange. Sant'Egidio giver de hjemløse, der ikke har familie, en forsikring om, at de vil tage sig af begravelsen og jordfæstelsen.

Afslutning

Hele dette forløb – med mindegudstjenesten for Modesta, suppekøkkenet og hjælpen til de hjemløse på gaden som eksempler – viste for mig, at ordene "venskab med de fattige" ikke er noget, der siges konsekvensløst af Sant'Egidio folkene. Der er tale om et venskab, der rækker langt videre end til mad, drikke og kontakt, og det inkluderer alle uanset nationalt, etnisk og religiøst tilhørsforhold. Fattigdom har ingen grænser.

I Danmark er anerkendelsen af det frivillige sociale arbejde vokset på det seneste ud fra en erkendelse af, at velfærdsstaten har sine grænser. Materiel fattigdom i sin allermest nøgne form er ikke så udbredt i Danmark, som man ser det i Italien. Det er til gengæld det, man kunne kalde det samfundsmæssige omsorgssvigt over for socialt og kulturelt fattige og isolerede mennesker i alle aldre. På det område er det ikke svært at se et konkret behov for næstekærlighed.

Samtidig tales der om nødvendigheden af nye initiativer til evangelisering som modvægt til den stigende sekularisering af samfundet. Sant'Egidio fællesskabets hurtige vækst i mange forskellige kulturer er et slående eksempel på, hvad der kan inspirere og mobilisere mennesker til at leve et mere troværdigt og forbilledligt kristent liv i økumenisk åbenhed og solidaritet med de fattige.

Måtte Sant'Egidio fællesskabet blive til inspiration for os danskere – og hvem ved, måske opstår der en dag en Sant'Egidio gruppe i Danmark.